

Juhász Gyöngyike

A kriminalisztikai célú adatgyűjtés, az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás jövője és kutatási lehetőségei

**The forensic data collection, the future and the research
opportunities of the electronic Modus Operandi Registration**

Absztrakt

Jelen tanulmány célja, hogy ismertesse a Modus Operandi Nyilvántartásban (továbbiakban: eModus) rejlő fejlesztési lehetőségeket, melyet az elméleti és a gyakorlati terület szimbiózisában lát megvalósíthatónak. Bemutatja az eModus történetét, működési alapelvét, a perszeverancia kriminalisztikai jelentését, valamint a nyilvántartásban kezelt adatok körét. A rendőrségen zajló kriminalisztikai célú adatgyűjtésbe való betekintésen keresztül jut el az eModus jövőjével kapcsolatos elképzelésekig, melynek részét képezheti például a mesterséges intelligencia alkalmazása, a perszeverancia kutatása, vagy a bűnözői életutak vizsgálata.

Kulcsszavak: kriminalisztika, modus operandi, bűnügyi adatkezelések, perszeverancia

Abstract

The aim of the present study is to describe the possibilities inherent to the Modus Operandi Register, which are achievable by a symbiosis of the theoretical and practical approaches. The study presents the history of the Modus Operandi registry, its operating principle, the forensic meaning of perseverance, and the range of data managed in the registry. It provides insight into the future of the electronic Modus Operandi Register through insight into forensic data collection at the police, which may include, for example, the application of artificial intelligence, research on perseverance, or the investigation of criminal life paths.

Keywords: forensics, modus operandi, criminal data management, perseverance

A modus operandi jelentése

A modus operandi kifejezésből a modus jelentése módszer, az operae pedig munkát, tevékenységet jelent, vagyis a munkamódszerről, kriminalisztikai értelemben az elkövetés módszeréről (módjáról) beszélünk.

Az eModus az úgynevezett modus tárgyú, felderítetlenül maradt bűncselekményekre, valamint a modus tárgyú, szándékos bűncselekmény megalapozott gyanúja miatt kihallgatott személyekre vonatkozóan az elkövetés módszereinek, az alkalmazott eszközöknek, a sértetteket és a helyszíneket jellemző ismérveknek, valamint az elkövetők – személyiségét is jellemző – kriminális viselkedésmódjának, az elkövetés előtti, alatti, utáni magatartásának nyilvántartási rendszere. A modus tárgyú, a nyilvántartás gyűjtőkörébe tartozó bűncselekményeket az eModus működtetésével kapcsolatos egyes feladatokról szóló 12/2021. (IV. 30.) ORFK utasítás melléklete határozza meg.

A perszeverancia

A nyilvántartási rendszer azon a felismerésen alapul, hogy az elkövetőknél felfedezhető bizonyos elkövetési módszerekhez, a végrehajtás egyes mozzanataihoz, a kialakult és bevált metódusokhoz való állhatatosság, kitartás. Ezt nevezük perszeveranciának (Kovács & Pásztor, 2011).

Az elkövetési munkamódszerekhez való ragaszkodás (amit egyes kutatók profizmusnak neveznek) (Kovács & Pásztor, 2011) a bűncselekmény sikerességét biztosítja. Például a trükkös csalók, tolvajok megtévesztő legendái – utóbbi időben erre példa az úgynevezett unokázós csalások módszere –, de megemlíthető a zárféssű használata, páncélszekrények különböző nyitási módjai. További példaként hozhatjuk a korábbi években végrehajtott rablás bűncselekmény sorozatot, ahol az elkövetők minden esetben összetörték a sértettek telefonját, hogy azok ne tudják értesíteni a hozzátartozókat vagy a hatóságot.

Ez a kitartó ragaszkodás megfigyelhető az elkövetők olyan viselkedésében, viselkedésjegyeiben is, amelyek nem kapcsolódnak szükségszerűen a bűncselekmény elkövetéséhez, és az elkövető érzelmi, pszichikai szükségleteinek kielégítését szolgálják, egyfajta elkövetői névjegyként értelmezhetők (Fenyvesi, 2016). Ezek akár már a helyszínen is megjelennek nyomok formájában, de az elkövető viselkedésére is utalhatnak. Például az elkövető egy bizonyos fojtási

módot alkalmaz, bélsárt hagy a helyszínen, a helyszínen eszik, iszik vagy dohányzik, a sértett egy ruhadarabját elviszi, vagy később visszatér a helyszínre.

Összességében a perszeverancia egyrészt a munkamódszerekhez való ragaszkodásban (ügynevezett profizmus), másrészt az elkövetői névjegyhez kapcsolódó, aláírás jellegű viselkedésben (bizonyos sértetti körhöz, tárgyakhoz, tethelyhez, az elkövetés eszközéhez, módjához történő ragaszkodásban) érhető tetten. A perszeverancia bizonyos bűncselekményeknél – mint például az emberölés, a szexuális erőszak, a testi sértés, a rablás, a betöréses lopás, a trükkös csalás vagy lopás – nagyobb gyakorisággal fordul elő, míg más bűncselekményeknél – például a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények – ilyet alig lelhetünk fel.

Az eModus rövid története

Jelenleg az eModus a rendőrség egyetlen olyan kriminalisztikai alapú nyilvántartása, amely a korábbi, manuális alapon működő nyilvántartás elveit alapul véve és annak adatbázisára épülve, a büntetőeljárások során használt Robotzsaru integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó elektronikus iratkezelő rendszerből (továbbiakban: Robotzsaru rendszer), automatikus adatátvétellel, emberi ellenőrzést, elemzés-értékelést követően tárol személyes és bűnügyi személyes adatokat, kriminalisztikai jellemzőket.

A papír alapú nyilvántartást a Bűnügyi Nyilvántartás Szabályzatáról szóló 01/1967. MNK Belügyminisztere Helyettesének parancsa (X. fejezet) léptette hatályba. Évtizedekig kartotékrendszerben kezelték a személyek adatait, gúnynevét és tetoválását, valamint dossziékban helyezték el az elkövetők által végrehajtott bűncselekményekre vonatkozó iratokat. Számítógépes támogatást a Gépi Prioráló Rendszer (GPR) B jelű nyilvántartása, valamint a kódolt kriminalisztikai jellemzők keresésére szolgáló kereső-kutató rendszer adott.

2007-ig kellett várni a nyilvántartás teljes digitalizálására, és egy új, akkoriban modernnek számító informatika rendszer – a Kriminalisztikai Archiváló Rendszer – fejlesztésére. Újabb lépés a nyilvántartás történetében, hogy az időközben elavult informatikai rendszer helyébe egy új rendszert fejlesztettek. Az eModus-NOVA rendszer bevezetésére 2020-ban került sor.

A nyilvántartásban kezelt adatok köre

A nyilvántartásban szereplő adatok kezelésére a jogszabályi felhatalmazást a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) adja meg.

Az eModus ugyan egy egységes adatbázis, de az adatkörök az alábbiak szerint tematizálhatók (12/2021. ORFK utasítás):

- Az eModus az ismeretlen tetteses nyilvántartásrészben kezeli a modus tárgyú, felderítetlen bűncselekmények kriminalisztikai jellemzőit.
- Az ismert tetteses nyilvántartásrészben a modus tárgyú bűncselekmények elkövetőinek (gyanúsítottak) adatai, személyleírása, kriminalisztikai jellemzői és az általuk elkövetett modus tárgyú bűncselekmények kriminalisztikai jellemzői találhatóak. Itt kezeljük a személyek ál- vagy gúnynevét, a személyleírási ismérvek közül kiemelten fontos tetoválását, és más különös ismertetőjeleit.
- Az olyan tetoválással rendelkező személyek is szerepelnek a nyilvántartásban egy szűkített adatkörrel, akik nem a modus gyűjtőkörébe tartozó bűncselekményt követtek el.

Az eModus a büntetőeljárás során keletkezett, kriminalisztikai információkat tartalmazó dokumentumokat is kezeli (például jegyzőkönyvek, rendőri jelentések, az ügy menetére, befejezésére utaló határozatok), valamint a gyanúsítottakról a nyilvántartásba vételkor készített személyfényképeket és tetoválás fényképeket. A dokumentumtárban megtalálhatók a korábbi papíralapú nyilvántartás digitalizált iratai is.

Az egyes bűncselekményekhez és személyekhez kapcsolódó kriminalisztikai jellemzők tekintetében az eModus a kriminalisztika hét alapkérdésére kíván válaszolni.

A nyilvántartás

- a bűncselekményekre (eseményekre) vonatkozóan a Mikor? – Hol? – Miért? – Mi történt? kérdésre;
- a személyekre vonatkozóan a Ki? – Kivel? kérdésre;
- a tárgyakra vonatkozóan a Mit? – Mivel? kérdésre;
- a módszerekre vonatkozóan a Hogyan? kérdésre válaszolva gyűjti a kriminalisztikai jellemzőket.

A bűnügyi ügyfeldolgozást támogató Robotzsaru rendszerben és az eModusban kezelt adatok közötti különbség három ponton jelentkezik. Egyrészt a kezelt bűncselekményi körben található eltérést, mely az eModusban a modus tárgyú bűncselekményekre korlátozódik.

Másrészt az adatok megőrzési ideje eltér az eModus javára. Az eModusban minden más rendőrségi adatkezelésnél hosszabb ideig tárolhatók az elkövetőkre és ügyeikre vonatkozó adatok, amelyek a nyomozó szerveknél viszonylag rövid idő elteltével már nem találhatóak meg. Az ügyfeldolgozásra szolgáló

Robotzsaru rendszerben a bűncselekmény büntethetőségének elévüléséig kezelhetők az adatok. Ezzel szemben az eModusban korábban az adatok megőrzési ideje a bűncselekmény büntethetőségének elévülésétől számított húsz év volt. Az Rtv. 2021. február 1-jei hatályú módosításával ez megváltozott. Jelenleg a nyilvántartásba kerülésétől számított 25 évig kezelhetők az adatok. Amennyiben a bűncselekmény életfogytiglani büntetéssel is büntethető, abban az esetben 30 év, ha a bűncselekmény büntethetőségének elévülése kizárt, akkor 50 év lesz a megőrzési idő. Így az eModust tekinthetjük a rendőrség adatkincsének is.

Harmadrészt az eModus középpontjában a kriminalisztikai információk állnak. A Robotzsaru rendszer egy ügyviteli tevékenységet szolgáló rendszer, amely a statisztikai célú Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (továbbiakban: ENyÜBS) adatainak gyűjtésére szolgál. Az ENyÜBS módszerek – néhány kivételtől eltekintve – a Büntetőtörvénykönyv alapján a jogi tényállást képezik le. Ezzel szemben az eModus a történeti tényállásra és a kriminalisztikai információkra fókuszál, és igyekszik a bűncselekmény és az elkövető teljes „modus képét” tárolni. És ezzel a gondolattal át is térünk a következő témára.

A kriminalisztikai célú adatgyűjtés a rendőrségi adatbázisokban

A korábban említettek szerint az eModusba a Robotzsaru rendszerben gyűjtött információk kerülnek át. Akkor mi is a gond, milyen is az adatminőség?

A Robotzsaru rendszer egy ügyvitelt és iratkezelést támogató rendszernek indult. Ezzel párhuzamosan kialakult egy Büntetőtörvénykönyvre épülő adatbázis, majd egy statisztikai, valamint létrejött az ellenőrzést támogató és a vezetői információs igényeket kiszolgáló rendszer. A büntetőeljárás feldolgozásának támogatásán túl a rendőri vezetés részéről a statisztikai adatok gyűjtésére fogalmazódott meg igény. Így a rendszer fejlődése során inkább a statisztikai szemlélet érvényesült.

A kriminalisztikai igényeket az eModus lett volna hivatott támogatni, de ezt az igényt ezzel a – Robotzsaru rendszerben történő statisztikai célú – adatbevitellel nagyon korlátozottan lehetett kielégíteni. Így az eModus oldalon – mint az elmúlt évtizedekben – manuális, emberek általi adatrögzítésre volt szükség. A kriminalisztikai igény 2007-ben, az új informatikai rendszer fejlesztése során fogalmazódott meg először, de akkor ezt csak korlátozottan lehetett megvalósítani, inkább az eModus alkalmazkodott a Robotzsaru rendszer adatgyűjtéséhez, illetve az eModus oldalon továbbra is megmaradt a manuális adatrögzítés és -módosítás.

Az eModus-NOVA rendszer fejlesztésekor nemcsak a hardver- és szoftverinfrastruktúra cseréjét tűztük ki célul, hanem a kriminalisztikai célú adatgyűjtéssel összefüggésben egy újfajta szemlélet kialakítását is. A kriminalisztikai célú adatgyűjtés elveinek kidolgozásakor célként határoztuk meg az adatvagyon kiépítését. Ezek az alapelvek a következők.

- Az adatok mennyisége helyett a minőségi adatgyűjtést kell előtérbe helyezni.
- A megkülönböztetés nélküli kötelező adatrögzítés helyett az ügyszpecifikusan árnyalt adatrögzítést kell megvalósítani. Amennyiben lehetséges, biztosítani kell az automatikus adatkitöltést.
- Az adminisztrációs teherként megjelenő utólagos adatrögzítés helyett az adat megismeréséhez, észleléséhez térben és időben legközelebb kell elvégezni az adatrögzítést. Így biztosíthatók olyan, a bűnüldözés egészében hasznosítható naprakész információk, amelyek azonnal visszacsatolhatók a bűnügyi ügyfeldolgozó állomány részére.

Ezeknek az elveknek megfelelő adatgyűjtés kialakítása néhány éve megkezdődött az eModusban található módszerszótárak szakértők által történő felülvizsgálásával. Ezeket a módszerszótárakat használják a helyszíni szemlék során az ügynevezett e-Szemle programban. Ez azért nagyon fontos előrelépés, mert akkor és ott rögzítik az adatot, ahol, akinél az keletkezik, már az első büntetőeljárás cselekménynél megtörténik a pontos és naprakész információk rögzítése.

Majd a Robotzsaru rendszerben is bevezettük ugyanezen szótárak használatát. A büntetőeljárás során ügyszpecifikusan meghatározott módszercsoportokból az adatok beérkezésekor naprakészen lehet rögzíteni a bűncselekmény során alkalmazott módszereket, az esemény és ez által az elkövető „modus képét”. A kriminalisztikai célú adatgyűjtés és az eModus felé történő adatszolgáltatás átalakítása biztosítja, hogy a bűncselekményre vonatkozó hiteles információkkal rendelkező bűnügyi nyomozói állomány rögzítse a büntetőeljárás során ezen adatokat.

A bűnügyi szakterületen el kell fogadtatni ezt a másfajta szemléletet és meg kell értetni, amilyen adatot rögzítenek, azt kapják vissza egy nyilvántartásból, legyen az a Robotzsaru rendszer, az eModus, de akár a bűnügyi nyilvántartás. Ezért 2022-ben nagy hangsúlyt fektetünk az eModusba beérkező adatok minőségének, a történeti tényállásnak megfelelő adatrögzítés ellenőrzésére.

Csak akkor lesznek alkalmasak a rendőrségi adatbázisok elemzésre vagy kutatásra, ha olyan rendszer használatát biztosítjuk a felhasználóknak, amelyben pontos és hiteles adatokat találnak. Ugyanakkor ezen adatok nyilvántartás részére történő biztosítása éppen a felhasználói oldal adatrögzítési fegyelmén múlik, azon, hogy a büntetőeljárás során milyen pontossággal és teljességgel, valamint a tényállásnak megfelelően rögzíti-e a beszerzett adatokat.

Az eModus jövője

Az eModus eredményes működése, a pontos és hiteles adatok rendelkezésre állásán túl úgy biztosítható, hogy növeljük a nyilvántartás ismertségét és elfogadottságát.

Ezt egyrészt a képzések, valamint a készülő e-learning tananyag publikálása révén kívánjuk erősíteni.

Másrészt az eModusban szereplő adatokat transzparenssé tettük a bűnügyi ügyfeldolgozó állomány részére oly módon, hogy egyszerű (személyre, ügyre, eseményre, helyre történő) lekérdezéseket, kisebb kutatásokat hajthatnak végre a kereső sablonok használatával, így támogatva a büntetőeljárások eredményességének növelését. Amennyiben az állomány maga használja keresésre az eModust – és nem az elemző-értékelő egységekhez fordul ezirányú igényével –, a keresésekre adott találatok felhasználása során saját maga tapasztalhatja meg, hogy érdemes és szükséges pontos kriminalisztikai adatokat rögzíteni a büntető-eljárás során, hogy azok a későbbiekben kereshetők legyenek. Hosszabb távon ettől azt várjuk, hogy a keresések eredményessége (de akár eredménytelensége is) visszahat az adatminőségre.

Az eModus elemző (kereső-kutató) felületének fejlesztésével a tárolt adatok hatékonyan kereshető nyilvántartása jött létre, amely alkalmas mélyebb szintű elemzések elvégzésére, azok eredményének vizualizációjára, térképes megjelenítésére. A strukturált adatokban történő kutatás kombinálható a szöveges tartalmakban történő kereséssel, amely növelheti az elemzések hatékonyságát.

Hosszabb távon pedig a mesterségesintelligencia-eszközök alkalmazása lehetőséget biztosíthat mind az adatfeldolgozás, mind pedig az elemzések hatékonyságának növelésére. A gépi tanulási eszközök alkalmazása lehetőséget adhat az adatok minőségi javítására, csökkentheti a feldolgozásra szánt időt, valamint segítségével a nagy mennyiségű adathalmazban feltárhatók lehetnek mélyebb összefüggések, elvégezhetők komplexebb elemzések.

Hosszú távon az előbbiekben említett képességek kialakításával az eModus képes lesz betölteni funkcióját, garantálható a jogszabályi kötelezettség alapján történő adatkezelés, valamint biztosítható a 21. század követelményeinek megfelelő, a hatékony bűnügyi munkát támogatni képes elemző-értékelő tevékenység háttere.

Kutatási lehetőségek és témák az eModus-ban

A nyilvántartás működése és jövője tekintetében számos olyan kérdés felmerül, melyek megválaszolása felveti a tudományos kutatások szükségességét. Természetesen a gyakorlati szakemberekben is számos kutatási kérdés fogalmazódik meg, azonban mindennapi munkájuk nem feltétlenül teszi lehetővé ezen kérdések megalapozott, eredményekkel alátámasztott megválaszolását. Véleményem szerint az eModus számos olyan, még kiaknázatlan lehetőséget rejt magában, melyek kutatásokon keresztül a rendőrségi gyakorlati munkában is nagy szerepet játszhatnak, kezdve a mesterségesintelligencia-kutatásokkal, egészen a bűnelkövetői életpálya vizsgálatokig.

Mint korábban kifejtettem, a nyilvántartási rendszer alapelve, hogy az elkövetők állhatatosan, kitartóan ragaszkodnak elkövetési módszerekhez, kialakult metódusokhoz. Természetesen a gyakorlati szakembereknek vannak erre vonatkozó hipotéziseik, de megérne egy vizsgálatot, hogy ez a hipotézis tudományosan igazolható-e. Vagy éppen az, hogy az elkövetők ilyen fajta irányultságát mennyiben befolyásolta a jelenkori társadalmi, szociológiai, technikai környezet.

Ezen túlmenően kutatások tárgya lehet az új módszerek és elkövetési magatartások vizsgálata, amely abban is segíthet, hogy jövőbeni ilyen irányú trendeket is feltérképezhessük. Ezzel összefüggésben vizsgálható lenne az elkövetői karrierpálya alakulása, vagyis, hogy milyen társadalmi, pszichológiai mozgatórugók működnek egyes elkövetők bűnözői karrierjének alakulásában.

E kérdések megválaszolása egy szorosabb együttműködéssel lehetséges, ahol a kutatóknak – célhoz kötötten, jogszabályi keretek alapos vizsgálatával és azok betartásával – lehetőséget biztosítunk a fenti témakörök vizsgálatára, majd a kutatási eredményeket beépítjük a mindennapi tevékenységünkbe.

Mindez persze nem lehetséges, ha az adatbázis minősége kívánnivalót hagy maga után. Az eModus fejlesztése felé vezető út első lépcsője tehát nem más, mint egy megbízható, naprakész adatokkal rendelkező adatbázis létrehozása, amely nemcsak a rendőri, hanem a precíz kutatói munkának is alapkőve.

Az elmélet és a gyakorlat szorosabb együttműködése tehát hozzájárulhat a bűnügyi adatkezelések fejlődéséhez, és végső soron az elkövetők eredményes felderítéséhez.

Felhasznált irodalom

Fenyvesi Cs. (2016). A kriminalisztika, mint a bűnügyi sakkjátszma tudománya. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *A határrendészettől a rendészet tudományig* (pp. 189–201). Magyar Hadtudományi Társaság.

Kovács K. & Pásztor A. (2011). A perszeverancia kriminalisztikai jelentősége. *Belügyi szemle*, 59(12), 89–103.

Alkalmazott jogszabályok

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

01/1967. MNK Belügyminisztere Helyettesének parancsa a Bűnügyi Nyilvántartás Szabályzatáról 12/2021. (IV. 30.) ORFK utasítás az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás működtetésével kapcsolatos egyes feladatokról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Juhász Gy. (2022). A kriminalisztikai célú adatgyűjtés, az elektronikus Modus Operandi Nyilvántartás jövője és kutatási lehetőségei. *Belügyi Szemle*, 70(1), 59–67. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.1.4>